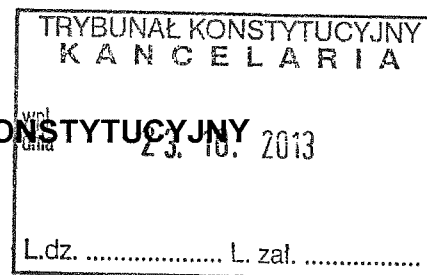

DPK+4604-1/13

TRYBUNAŁ KONSTITUCYJNY

W związku z wnioskiem Prokuratora Generalnego z dnia 9 lipca 2013 r. (U 6/13), w sprawie stwierdzenia niezgodności przepisów:

- I. § 11 ust. 1 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 2001 r. w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych* (Dz. U. Nr 97, poz. 1063) w zakresie, w jakim stanowi, że termin wydania opinii w pozostałych sprawach, aniżeli w sprawach nieletnich, nie powinien przekraczać 30 dni;
- II. załącznika nr II do wyżej wymienionego rozporządzenia, zatytułowanego „*Wzór opinii w innych sprawach*”
– z art. 84 § 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r., Nr 33, poz. 178 z późn. zm.) i tym samym z art. 92 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

na podstawie art. 27 ust. 2 i art. 34 ust. 1 *ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym* (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.),

przedstawiam następujące stanowisko:

- I. § 11 ust. 1 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 2001 r. w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych* (Dz. U. Nr 97, poz. 1063) w zakresie, w jakim stanowi, że termin wydania opinii w pozostałych sprawach, aniżeli w sprawach nieletnich, nie powinien przekraczać 30 dni jest zgodny z art. 84 § 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r., Nr 33, poz. 178 z późn. zm.) i tym samym z art. 92 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

II. załącznik nr II do wyżej wymienionego rozporządzenia, zatytułowany „*Wzór opinii w innych sprawach*”, jest zgodny z art. 84 § 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r., Nr 33, poz. 178 z późn. zm.) i tym samym z art. 92 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

Uzasadnienie

Ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich otwiera preambuła, która stanowi, że celem ustawy jest – poza stwarzaniem warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź z zasadami współżycia społecznego – dążenie do przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich, jak również „umacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomych swych obowiązków członków społeczeństwa”.

Brzmienie preambuły znajduje odzwierciedlenie w art. 1 § 1 u.p.n, zgodnie z którym przepisy tej ustawy znajdują zastosowanie w zakresie: zapobiegania demoralizacji (stosunku do osób, które nie ukończyły lat 18), postępowania w sprawach o czyny karalne (w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyły lat 17) czy też wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych (w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21). Z kolei art. 2 u.p.n. wskazuje na to, że „przewidziane w ustawie działania podejmuje się w wypadkach, gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji lub dopuści się czynu karalnego”.

Różnica przedmiotowa, zarysowana między wyżej wymienionymi przepisami, wskazuje, że wyodrębnić można dwie płaszczyzny stosowania ustawy: węższą, wyrażoną w art. 2 u.p.n, i szerszą, bogatszą o aspekt prewencyjny, wynikającą z art. 1 § 1 u.p.n., jak również z preambuły do ustawy. Różnica ta nie daje podstaw do traktowania art. 2 jako ograniczającego treść poprzedzającego go artykułu. Już sama wykładnia językowa sugeruje bowiem, że w przypadku art. 2 u.p.n. mowa jest o podejmowanych na podstawie tej ustawy działaniach, podczas gdy art. 1 u.p.n. określa zakres stosowania, a więc operuje pojęciem szerszym. Innymi słowy, ustawa dotyczy z jednej strony zwalczania demoralizacji, czemu służą podejmowane na podstawie art. 2 u.p.n działania, a z drugiej strony przeciwdziałaniu demoralizacji. O

prewencyjnym aspekcie ustawy mowa jest w art. 1 pkt 1 u.p.n. oraz poprzedzającej go preambule.

Rozporządzenie zawierające kwestionowane przepisy zostało wydane na podstawie upoważnienia wyrażonego w art. 84 § 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U z 2010 r. Nr 33, poz. 178 z późn. zm). Minister Sprawiedliwości został w nim upoważniony do utworzenia rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, w zakresie działania których powinien uwzględnić w szczególności:

- 1) diagnozowanie nieletnich i środowiska rodzinnego,
- 2) poradnictwo i opiekę specjalistyczną,
- 3) diagnozowania i poradnictwo w zakresie przeciwdziałania i zapobiegania demoralizacji.

Zgodnie z treścią upoważnienia, Minister Sprawiedliwości, w rozporządzeniu z dnia 3 sierpnia 2001 r. w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, utworzył wyżej wymienione ośrodki. Zakres ich działalności został określony w § 13 rozporządzenia, który stanowi odbicie upoważnienia ustawowego. Kwestionowany przez Prokuratora Generalnego przepis w postaci § 11 rozporządzenia, w ust. 1 zawiera treść, która zdaniem skarżącego wykracza poza umocowanie ustawowe.

Z przepisem tym związany jest bezpośrednio załącznik nr II do przedmiotowego rozporządzenia, zatytułowany „Wzór opinii w innych sprawach”, który odzwierciedla treść § 11 w ten sposób, że potwierdza charakter wydawania przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne opinii „w innych sprawach” jako pełnoprawnych, acz różnych od opinii w sprawach nieletnich.

Prokurator Generalny w piśmie z dnia 9 lipca 2013 r. o sygn. PG VIII TKw 38/12 wniósł o stwierdzenie niezgodności wyżej wymienionych przepisów z art. 92 Konstytucji RP, wskazując, że przekraczają one upoważnienie ustawowe, zawarte w art. 84 § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, w ten sposób, że § 11 rozporządzenia dopuszcza, pomimo rzekomego braku ustawowego upoważnienia, wydawanie przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne opinii w innych sprawach niż w sprawach nieletnich.

Teza wyrażona w piśmie Prokuratora Generalnego zasadza się na przeświadczeniu o przekroczeniu w § 11 rozporządzenia przedmiotowego upoważnienia, gdyż zakres działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-

konsultacyjnych powinien obejmować jedynie sprawy nieletnich, którzy popełnili czyn karalny, bądź wystąpią okoliczności świadczące o ich demoralizacji, na co, zdaniem Prokuratora Generalnego, wskazuje zakres podmiotowy i przedmiotowy przepisów upoważniających. Tymczasem kwestionowane sformułowanie „w pozostałych sprawach” świadczy o tym, że rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne mogą wydawać opinie w sprawach nie dotyczących nieletnich.

W oczach skarżącego brak jest zatem ustawowego upoważnienia do uregulowania w akcie wykonawczym „innych spraw”, niż te, do których odnosi się ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Również zawarty w przepisie upoważniającym zwrot „w szczególności”, otwierający katalog zakresu działań rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych nie uprawnia, zdaniem Prokuratora Generalnego, do orzekania w sprawach innych niż dotyczących nieletnich.

W opinii Ministerstwa Sprawiedliwości zarzuty wyrażone w przedmiotowym piśmie Prokuratora Generalnego nie są zasadne, a kwestionowane przepisy pozostają w zgodzie z zakresem upoważnienia zawartym w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich.

W świetle przywołanych na wstępie przepisów, nieuprawnione jest stwierdzenie, w myśl którego zastosowanie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich powinno być ograniczone wyłącznie do przypadków, kiedy ujawnione zostało dopuszczenie się czynu karalnego, lub gdy wykazuje on przejawy demoralizacji. Teza taka jest nieuzasadniona, gdyż celem ustawy jest również zapobieganie demoralizacji, co tym samym musi się wiązać z działalnością quasi-prewencyjną. Taką interpretację sugeruje również preambuła, akcentująca ten aspekt ustawy oraz potrzebę umacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich.

Jakkolwiek bowiem preambule nie można przypisać samodzielnego charakteru normatywnego, tak jej treść nie może pozostać bez znaczenia dla interpretacji przepisów aktu prawnego, które poprzedza. Wskazywał na to wielokrotnie Trybunał Konstytucyjny w swych orzeczeniach, twierdząc m.in. że „preambuła przede wszystkim określa cel ustawy i determinuje jej charakter”. Należy zatem traktować ją „jako wypowiedź normatywną, mającą znaczenie dla analizy konstytucyjności przeprowadzanej przez Trybunał Konstytucyjny.” (patrz: wyrok z dnia 11 maja 2007 r. sygn. akt K 2/07).

Jak stanowi przywoływany już art. 1 § 2 u.p.n., nieletnimi są wszystkie osoby, wskazane w art. 1 § 1. Zakres tych definicji jest więc różny w zależności od okoliczności warunkujących zastosowanie ustawy. Dlatego np. w przypadku postępowania w sprawach o czyny karalne są to osoby, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyły lat 17. Z kolei w zakresie wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych są to osoby, w stosunku do których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak, niż do ukończenia przez te osoby lat 21. Już samo to zróżnicowanie pokazuje, że nie istnieje jedno podmiotowe kryterium, np. wieku, decydujące o zastosowaniu w danym przypadku ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Ustawa sięga raczej po kryteria przedmiotowe – o tym czy dana osoba jest osobą nieletnią decyduje to, przedmiotem jakich jest czynności.

Tym samym należy stwierdzić, że w zakresie działań, mających na celu zapobieganie i zwalczanie demoralizacji, osobą nieletnią w rozumieniu wyżej wymienionej ustawy jest każdy, kto nie ukończył lat 18. Nie ma więc racji Prokurator Generalny, który zawęży zakres stosowania ustawy, twierdząc, że „ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich jest aktem prawnym regulującym sprawy nieletnich, którzy dopuścili się czynów zabronionych prawem karnym lub przejawiają cechy demoralizacji”. Teza taka wyłącza bowiem tym samym tych nieletnich, wobec których stosuje się czynności z zakresu zapobiegania demoralizacji.

Czynności o naturze prewencyjnej, podejmowane w celu zapobiegnięcia demoralizacji w perspektywie „umacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomych swych obowiązków członków społeczeństwa”, stanowią pełnoprawny element ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Fakt, że zakres przedmiotowy samej procedury postępowania w sprawach nieletnich jest węższy niż zakres samej ustawy, gdyż działania przewidziane w ustawie „podejmuje się w wypadkach, gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji lub dopuści się czynu karalnego”, nie powinien zaburzać interpretacji zakresu stosowania ustawy jako takiej. Zakres ten jest bowiem szerszy i wykracza poza sytuacje, o których mówi art. 2 u.p.n. Z treści tego przepisu wynika, iż jest on reakcją na już zaistniałe zjawisko demoralizacji. Działania, o których mowa w przedmiotowym przepisie nie mają charakteru prewencyjnego i nie mogą być podejmowane w celu przeciwdziałania demoralizacji.

W kontekście powyższych ustaleń należy przyrzeć się treści przepisu upoważniającego do wydania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

3 sierpnia 2001 r. w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych. Zgodnie z art. 84 § 3 u.p.n. ustawodawca stworzył otwarty katalog zadań rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, przy czym – jak słusznie zwraca uwagę Prokurator Generalny we wniosku o stwierdzenie niezgodności wspomnianych przepisów – zwrot ten odnosi się do przedmiotowego działania tych ośrodków, a zatem nie daje organowi wykonawczemu uprawnienia do rozszerzenia podmiotowego zakresu zadań ośrodków.

Minister Sprawiedliwości, wykonując upoważnienie ustawowe, określił w § 13 rozporządzenia w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych zakres działalności ośrodka. Wskazał w nim, że „ośrodek prowadzi działalność w zakresie diagnozy, poradnictwa i opieki specjalistycznej w sprawach nieletnich, oraz w zakresie przeciwdziałania i zapobiegania demoralizacji.”. Rozwinięciem tego przepisu jest § 14 rozporządzenia.

Należy stwierdzić, że treść obu przywołanych przepisów pozostaje w zgodzie z upoważnieniem ustawowym. Kwestia ta nie budzi również wątpliwości Prokuratora Generalnego, gdyż ani § 13 ani § 14 rozporządzenia nie są przedmiotem skargi. Pierwszy z tych przepisów stanowi bezpośrednie odbicie art. 84 § 3 u.p.n, w zakresie zawartych w nim wytycznych. Również następny paragraf, który wyszczególnia zadania ośrodka, należy odczytywać w kontekście § 13 rozporządzenia. Analiza dotychczas przywołanych przepisów w zakresie, w jakim mowa jest o zapobieganiu i zwalczaniu demoralizacji, uwidacznia zatem głęboką spójność ustawy i rozporządzenia. Zapobieganie demoralizacji i opieka nad rodzinami nią dotkniętymi stanowi bowiem istotny komponentem działalności rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych. Wydawanie opinii dla sądu rodzinnego na potrzeby np. spraw rodzinnych, związanych z badaniem małoletniego i ocenianiem potrzeb wychowawczych (np. w przypadku spraw rozwodowych udzielanie odpowiedzi na pytanie, przy którym z rodziców powinien pozostać małoletni) wpasowuje się w ten aspekt działalności ośrodków. Tak długo bowiem, jak opinia wydawana jest wobec osoby poniżej 18-ego roku życia i związana jest, zgodnie z art. 1 § 1 pkt 1 u.p.n., z zapobieganiem demoralizacji, tak długo pozostaje w zgodzie z ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Przechodząc do kwestionowanego przepisu § 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 2001 r. w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, należy stwierdzić, że pojęcie

„opinii w pozostałych sprawach” znajduje swoje oparcie nie tylko we wspomnianych przepisach rozporządzenia, zawartych w rozdziale 3, zatytułowanym „Zakres działalności ośrodków”, ale przede wszystkim w upoważnieniu ustawowym. Czytając bowiem art. 84 § 3 u.p.n. w kontekście art. 1 i art. 2 ustawy oraz poprzedzającej je preambuły, należy powtórzyć, że treść ustawy w żaden sposób nie może być ograniczana jedynie do postępowania w sprawach nieletnich *sensu stricto*. Prewencyjny charakter ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich i właściwych przepisów wykonawczych nie może bowiem, w świetle przedstawionych argumentów, być pozbawiony jakiegokolwiek treści normatywnej. Jak wspomniano, fakt, że ustawa jest podstawą dla procedury postępowania w sprawach nieletnich, nie musi oznaczać, że stanowi ona jej wyłączny przedmiot zainteresowania. „Inne sprawy”, o których mowa w § 11, związane są bowiem z uprawnieniami rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji, co znajduje wyraźne umocowanie ustawowe. Należy zatem stwierdzić, że choć sprawy te są w sensie ścisłym czynnościami innymi niż „sprawy nieletnich”, to faktycznie zawsze dotyczą nieletniego. Jedyna różnica jest tylko taka, że w tego typu przypadkach nieletni nie jest uczestnikiem postępowania w sprawach nieletnich.

Prokurator Generalny, na dowód słuszności swoich zarzutów, przytacza ponadto następujące przepisy ustawy :

- 1) art. 25 u.p.n, zgodnie z którym sąd rodzinny zwraca się do ośrodka o wydanie opinii w razie potrzeby uzyskania kompleksowej diagnozy osobowości nieletniego oraz określenia właściwych kierunków oddziaływania na niego, bądź obligatoryjnie, przed umieszczeniem nieletniego np. w młodzieżowym ośrodku wychowawczym,
- 2) art. 24 § 2 pkt 3, w którym mowa jest o wyjątkowej możliwości zlecenia przez sędziego rodzinnego przeprowadzenia wywiadu środowiskowego pracownikom pedagogicznym rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, jeśli zachodzi potrzeba wydania opinii o nieletnim.

Zdaniem Prokuratora Generalnego, „z powołanych przepisów wynika, że zarówno w przepisie upoważniającym, jak i innych przepisach omawianej ustawy, jest mowa tylko o nieletnich w rozumieniu art. 1 § 2 pkt 1 w związku z § 1 tego artykułu”, co powinno oznaczać, że „rodzinnym ośrodkiem diagnostyczno-konsultacyjnym nie przyznano kompetencji do wydawania opinii w sprawach innych

niż dotyczące nieletnich, którzy popełnili czyn karalny, bądź wystąpią okoliczności świadczące o ich demoralizacji”.

Wydaje się, że powyższe wnioski obarczone jest wadą. Należy bowiem jednoznacznie stwierdzić, że jakkolwiek pierwsza część wypowiedzi budzi całkowitą aprobatę, to z tezy tej w żaden sposób nie wynika konkluzja poczyniona przez Prokuratora Generalnego.

Po pierwsze bowiem, skoro w myśl powołanych przepisów nieletnimi są tylko osoby w rozumieniu art. 1 § 2 pkt 1 u.p.n., w związku z § 1 tego artykułu, to oznacza to, że są nimi m.in. osoby poniżej 18 roku życia, w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji. Tym samym trudno oczekiwać, by właściwe organy, działające w oparciu o przedmiotową ustawę, podejmowały działania mające na celu zapobieganie demoralizacji dopiero w momencie, w którym – jak pisze Prokurator Generalny – wystąpią okoliczności świadczące o demoralizacji nieletniego.

Po drugie, należy z całą mocą stwierdzić, że sam fakt, iż konkretne przepisy odwołują się do pewnego zakresu semantycznego jakiejś definicji, nie może prowadzić do wniosku, że dane pojęcie nie niesie za sobą również innych znaczeń, czy też, że w związku z tym zakres ustawy nie może obejmować innych przestrzeni.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 2001 r. w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych nie przekracza zatem upoważnienia ustawowego, gdyż zgodnie z ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich przedmiotem działalności ośrodków mogą być zarówno czynności związane z diagnozą, poradnictwem i opieką specjalistyczną, jak również z zapobieganiem demoralizacji.

Nie sposób więc zgodzić się z twierdzeniem Prokuratora Generalnego, że „zaskarżona materia uregulowana w rozporządzeniu nie pozostaje w żadnym związku z treścią przepisu upoważniającego ani z innymi przepisami ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich”. Tak daleko idąca teza nie znajduje odzwierciedlenia w przytaczanych aktach prawnych. Przyjęcie takiego założenia prowadzić powinno do podważenia konstytucyjności również innych przepisów przedmiotowego rozporządzenia, tj. § 13 i § 14, czego nie uczynił Prokurator Generalny.

Rozporządzenie, spełniając wszystkie wymogi konstytucyjne związane z instytucją upoważnienia, wyrażane wielokrotnie przez Trybunał Konstytucyjnym, nie przekracza upoważnienia zawartego w art. 84 § 3 ustawy o postępowaniu w

sprawach nieletnich. Jest wydane w celu wykonania ustawy, na podstawie wyraźnego tj. nieopartego na domniemaniu upoważnienia, w oparciu o zawarte w nim wytyczne, pozostając spójne z pozostałymi postanowieniami ustawy oraz normami konstytucyjnymi.

W odniesieniu do drugiego zarzutu, dotyczącego załącznika nr II do przedmiotowego rozporządzenia, należy stwierdzić, że jest on konsekwencją przytaczanych przepisów rozporządzenia, a jego zgodność z upoważnieniem ustawowym nieodłącznie związana jest z konstytucyjnością zaskarżanego przepisu. W związku z powyższym, stwierdzić należy, że argumentacja przytoczona na rzecz obrony zgodności § 11 rozporządzenia z art. 84 § 3 u.p.n znajduje zastosowanie również do „Wzoru opinii w innych sprawach”.

Ponadto należy zauważyć, że zlecenie przez sąd rodzinnemu ośrodkowi diagnostyczno-konsultacyjnemu przeprowadzenia badania i sporządzenia opinii jest decyzją z zakresu postępowania dowodowego. Opinie te, pomimo niewątpliwie ważnej roli, jaką odgrywają w sprawach toczących się przed sądami rodzinnymi, są ciągle tylko jednym z wielu dowodów, podlegającym, tak jak inne, swobodnej ocenie przez sąd. Podobnie jak w postępowaniu prowadzonym wobec nieletnich, także w innych sprawach (rodzinnych) opinia biegłych nie zastępuje wydanego przez sąd orzeczenia.

Dopuszczenie przez sądy dowodu z opinii rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych w sprawach innych niż sprawy nieletnich jest możliwe w świetle przepisów art. 278-279 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn zm.). Zgodnie z art. 278 § 1 kpc w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd, po wysłuchaniu wniosków stron, co do liczby biegłych i ich wyboru, może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Nie budzi wątpliwości, że pracujący w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych psychologowie, pedagodzy i lekarze psychiatrzy dysponują wiadomościami specjalnymi, co pozwala powoływać ich na biegłych w sprawach rodzinnych i opiekuńczych.

Należy również zwrócić uwagę na charakter badań wykonywanych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych. Mają one na celu udzielenie wyczerpującej informacji na pytania zlecniodawców, zmierzając do tego, by dbać o ochronę interesów dziecka, czy to poprzez poprawę funkcjonowania rodziny i rozładowywanie ewentualnych konfliktów, czy poprzez korygowanie błędów

wychowawczych. Ze względu na swą większą obiektywność (opinia sporządzana jest przez dwóch psychologów lub psychologa i pedagoga) opinie rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych zastępują ekspertyzę psychologiczną biegłego psychologa – będącą z założenia opinią tylko jednego specjalisty. Te dwie specjalności, uzupełniając się, zapewniają wszechstronne, interdyscyplinarne spojrzenie na rodzinę, a zwłaszcza małe dziecko

Z przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich jednoznacznie wynika, że pracownicy rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych posiadają odpowiednie kompetencje do dokonywania analizy sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka, w tym – co nieuniknione – również predyspozycji rodziców w zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej. Stosownie bowiem do art. 25 §1 u.p.n sąd rodzinny zwraca się o wydanie opinii do rodzinnego ośrodka diagnostyczno-konsultacyjnego w razie potrzeby uzyskania kompleksowej diagnozy osobowości nieletniego, wymagającej wiedzy pedagogicznej, psychologicznej lub medycznej, oraz określenia właściwych kierunków oddziaływania na nieletniego.

Na marginesie powyższych rozważań należy dodać, że zgodność przeprowadzania badań z procedurami postępowania w sytuacji diagnostycznej oraz ze wskazaniami psychologii sądowej i metodologii badań jest priorytetem nadzoru zwierzchniego sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości.

Należy zauważyć, że możliwość realizacji zleceń sądowych przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne spowodowała niewątpliwie skrócenie czasu wydawania opinii i podniosła ich poziom merytoryczny. Wielokrotnie w ciągu kilkudziesięciu lat istnienia ośrodków przeprowadzono badania mające na celu wyrażenie stanowiska dotyczącego przydatności opinii wydanych w ośrodkach dla celów postępowania sądowego.

Na dowód znaczenia i roli rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych należy przywołać liczby. W 2012 r. ośrodki wydały prawie 25 tysięcy opinii, w tym znaczną część w sprawach „innych niż nieletnich” (w sprawach opiekuńczych 11 366 opinii, w sprawach rozwodowych 5 047 opinii), dowodząc ogromnej roli, jaką odgrywają w polskim wymiarze sprawiedliwości w zakresie ochrony małego i zapobiegania demoralizacji

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Michał Królikowski
PODSEKRETARZ STANU